Eerste Kamer der Staten-Generaal **I**

Vergaderjaar 2026-2027

29 521 Nederlandse deelname aan vredesmissies

BZ **BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN EN DE MINISTER VAN DEFENSIE**

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 23 november 2026

Nederland maakt zich sterk voor de bevordering van de internationale rechtsorde en, daarbinnen, voor het behoud van de vrijheid van navigatie. Om deze reden is Nederland al langere tijd betrokken bij de voorbereidingen van de brede internationale coalitie voor de *Multinational Military Mission for the Strait of Hormuz*[1], waarvoor het Luchtverdedigings- en Commandofregat Zr.Ms. Evertsen in de regio is gepreposition eerd.[2] Daarnaast levert het fregat gedurende deze periode *associated support* aan de EU-operaties EUNAVFOR Aspides (hierna: Operatie Aspides) en EUNAVFOR Atalanta (hierna: Operatie Atalanta).[2] Het fregat Zr.Ms. De Ruyter droeg afgelopen zomer eveneens met *associated support* bij aan deze EU-operaties toen het, in afwachting van activatie van *Multinational Military Mission for the Strait of Hormuz*, in de regio was gepreposition eerd.

De veiligheidssituatie in de Rode Zee, en meer specifiek de scheepvaartroute door de Bab al-Mandeb, is recent verder onder druk komen te staan en dat is zorgelijk. De Bab al-Mandeb is onderdeel van een belangrijke zeevaartroute en biedt Saoedische havens aan de Rode Zee een alternatief voor de Straat van Hormuz om olie uit de Golf op de wereldmarkt te brengen. De Nederlandse welvaart is gebaat bij open zeestraten en een verdere blokkade van het vrije verkeer door de Rode Zee zal negatieve economische gevolgen hebben voor Nederlandse en Europese reders, industrie en de consument.

Op 2 oktober jl. informeerde het kabinet het parlement conform het Toetsingskader (2014) dat het de wenselijkheid en mogelijkheid onderzoekt een aanvullende bijdrage aan Operatie Aspides te leveren.[2] In overeenstemming met artikel 100 van de Grondwet informeert het kabinet u hierbij over het besluit vanaf medio december met Zr.Ms. Evertsen gedurende drie weken *direct support* te leveren aan Operatie Aspides in de Rode Zee. Het schip zal op verzoek civiele scheepvaart begeleiden in (met name) hoog risicogebieden rondom de Bab al-Mandeb, Rode Zee en Golf van Aden. Hiermee draagt Nederland bij aan de bescherming van economische belangen in de Rode Zee, aan Europese samenwerking in het kader van de bescherming van de internationale rechtsorde en toont Nederland zich een betrouwbare partner in Europees verband.[3] Tevens draagt de presentie van het schip bij aan het internationale signaal dat het belemmeren van de vrije doorvaart door de Rode Zee niet wordt geaccepteerd.

[1] Kamerstuk 23432, nr. 721 d.d. 10 april 2026, Kamerstuk 23432, nr. 750 d.d. 27 mei 2026, Kamerstuk 23432, nr. 752 d.d. 19 juni 2026 en Kamerstuk 23432, nr. 773. d.d. 5 augustus 2026.
[2] Kamerstuk 23432, nr. 798 d.d. 2 oktober 2026.
[3] Hiermee geeft het kabinet tevens invulling aan de motie Ceder, Kamerstuk 21 501-20, nr. 2288 d.d. 30 september 2025.

In deze brief gaat het kabinet in op de contextanalyse, de veiligheidssituatie, de Nederlandse belangen, strategische doelen, doelstellingen van de Nederlandse bijdrage, gronden voor deelname, juridische aspecten, de militaire aspecten van het toetsingskader (2014) voor zover van toepassing, monitoring en evaluatie, en financiën aangaande de voorziene inzet.

Contextanalyse

Actuele ontwikkelingen
De escalatie in het Midden-Oosten heeft grote gevolgen voor de maritieme veiligheid van zeestraten als de Straat van Hormuz en de Rode Zee, die een essentiële rol spelen voor de wereldhandel en de mondiale toeleveringsketens voor energie, kunstmest en humanitaire goederen. Statelijke en non-statelijke actoren zijn in toenemende mate in staat belangrijke knelpunten in internationale verkeersaders te bedreigen door met zowel conventionele als asymmetrische middelen (o.a. drones) succesvol strijd te voeren tegen gevestigde grootmachten, met verstrekkende gevolgen voor de wereldeconomie. Daarnaast kunnen verschillende conflicten in de Hoorn van Afrika met elkaar verweven raken, waaronder de oorlog in Soedan en de hoogspanning tussen Ethiopië en Eritrea. Het risico op een wijdvertakte, steeds moeilijker op te lossen kluwen van conflicten aan beide zijden van de Rode Zee is daarmee aanzienlijk.

Er is sprake van hernieuwde escalatie in Jemen. Directe aanleiding hiervoor was de landing van een Iraans vliegtuig op de door de Houthi’s gecontroleerde luchthaven in Sanaa medio juli. De Houthi's presenteerden deze vlucht als het doorbreken van de vermeende luchtblokkade; de internationaal erkende regering van Jemen kwalificeerde de vlucht als een schending van de Jemenitische soevereiniteit en voerde daaropvolgend aanvallen uit op deze luchthaven. De Houthi-beweging kondigde op 20 juli jl. een maritieme blokkade aan van Saoedische schepen en schepen die een Saoedische haven hebben aangedaan. Sindsdien hebben de Houthi’s meerdere Saoedische schepen in het Rode Zeegebied aangevallen. Een andere handelswijze dan in 2024 toen de Houthi’s Israëlische en aan Israël gelinkte schepen, waaronder westerse schepen, aanvielen. Hoewel de Houthi’s nu expliciet stellen dat hun aanvallen alleen gericht zijn op Saoedische schepen en dat westerse schepen ongehinderd de Rode Zee kunnen passeren is er wel sprake van een toegenomen dreiging voor de scheepvaart, onder andere omdat het risico op misidentificatie niet volledig kan worden uitgesloten en omdat de Houthi’s beperkt oog lijken te hebben voor eventuele burgerslachtoffers of nevenschade aan burgerobjecten.

Afgelopen periode zijn de aanvallen van de Houthi’s op Saoedi-Arabië toegenomen. Hierbij hebben zij onder meer ballistische raketten en drones ingezet. Met de voortdurende aanvallen tonen de Houthi’s aan over een significant voortzettingsvermogen te beschikken. De Houthi’s ontvangen sinds jaar en dag zowel (militair)materiele als financiële steun van Iran, ondanks dat ze autonoom opereren.

In september zijn de Houthi’s een grootschalig offensief begonnen tegen de internationaal erkende regering van Jemen, waarbij zij in korte tijd grote stukken grondgebied aan de Rode Zeekust hebben ingenomen. Het leeuwendeel van de Jemenitische kustwacht is naar Djibouti gevlucht en de internationaal erkende regering van Jemen is een tegenoffensief gestart. Indien de Houthi’s hun positie in Jemen kunnen consolideren of zelfs verder uitbouwen, neemt de potentiële dreiging voor de scheepvaart in de Rode Zee verder toe. Naast deze instabiliteit hebben er ook piraterij gerelateerde aanvallen plaatsgevonden, waarbij het aantal incidenten in de Golf van Aden en voor de Somalische kust recent is toegenomen. In algemene zin is de situatie rondom de Rode Zee onvoorspelbaar. Dit wordt verder versterkt door de veranderlijkheid van de positie van de Houthi’s. Het is aannemelijk dat de instabiliteit rondom de Rode Zee voorlopig aanhoudt.

Veiligheidssituatie
Iran is nog altijd in staat de toegang tot de Straat van Hormuz voor scheepvaart te verhinderen. De Iraanse dreiging in de Golf van Oman en de Perzische Golf blijft onverminderd hoog. Ook zijn er signalen die wijzen op een mogelijk op handen zijnde hernieuwde escalatie tussen Iran en de VS. Dit maakt de veiligheidssituatie omtrent Iran zeer volatiel en onvoorspelbaar.

De veiligheidssituatie in Jemen en in het Rode Zeegebied is sinds de artikel 100-brief inzet Luchtverdedigings- en Commandofregat in Middellandse Zee[4] onvoorspelbaarder geworden. Door de hernieuwde escalatie in Jemen is er een toegenomen dreiging voor de scheepvaart, omdat de Houthi's door de uitbreiding van territoriale controle over de kustlijn in praktische zin makkelijker schepen in de Rode Zee kunnen raken. Het is te verwachten dat, indien het conflict wederom verder escaleert, de potentiële dreiging voor de internationale scheepvaart in de Rode Zee verder toeneemt.

Nederlandse geïntegreerde inzet in de Rode Zee

Nederland en Europa hebben belang bij vrije doorvaart in de Rode Zee. Een beperking van het vrije verkeer van maritieme goederen heeft negatieve gevolgen voor de Nederlandse welvaart. Omvaren via Kaap de Goede Hoop is gemiddeld 3-13% duurder dan de vaarroute via de Rode Zee corridor, waardoor transportkosten stijgen.

Nu de Straat van Hormuz beperkt kan worden gebruikt, bieden de Saoedische havens aan de Rode Zee een alternatief om olie uit de Golf op de wereldmarkt te brengen en zo de energieprijzen te drukken. Met de recente Houthi blokkade is de Saoedische olie-export via de Bab al-Mandeb gedaald, wat bijdraagt aan een verkrapping op de wereldwijde oliemarkt en leidt tot hogere olie- en brandstofprijzen.

Daarnaast is het beschermen en bevorderen van de vrije doorvaart een intrinsiek belang. De vrijheid van navigatie en het daaraan gerelateerde recht op doortocht door zeestraten is verankerd in het VN-Zeerechtverdrag (UNCLOS) en is tevens een regel van gewoonterecht. Nederland zet in het kader van de internationale rechtsorde in op bevordering hiervan, en neemt hiervoor verantwoordelijkheid, zowel richting de internationale gemeenschap als binnen de Europese Unie. In het verleden heeft Nederland ter bevordering van de vrije doorvaart in de Rode Zee bijdragen geleverd aan Operatie Aspides, *Operation Prosperity Guardian* en *Operation Poseidon Archer* (Kamerstuk 29521, nr. 471, d.d. 8 maart 2024 en Kamerstuk 29521, nr. 478 d.d. 5 april 2024).

Het Nederlandse strategische doel is het bevorderen van de vrije doorvaart door de Rode Zee, zowel op korte als op de langere termijn. Hiertoe wordt de economische, politieke en veiligheidsinzet geïntegreerd. Op al deze sporen vindt coördinatie plaats met onder andere EU-lidstaten, de Verenigde Staten, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Naties. Ook wordt zoveel mogelijk gezamenlijk opgetreden met regionale partners zoals de Golfstaten en kuststaten als Egypte en Jordanië. De recent opgerichte *Mediation Support Unit* binnen het ministerie van Buitenlandse Zaken kijkt met partners naar technische samenwerking in het kader van maritieme *mediation*, waaronder deconflictering van scheepvaart.

Nederland zet diplomatiek consequent in op de-escalatie en het hervatten van vredesbesprekingen in Jemen. Ook worden zorgen over de maritieme veiligheid stelselmatig aangekaart bij alle actoren in de regio. Daarbij wordt het gemeenschappelijk belang van de vrije doorvaart door de Rode Zee vooropgesteld. Parallel zet Nederland ontwikkelingsinstrumenten in ter versterking van veiligheid

[4] Kamerstuk 29521, nr. 510 d.d. 9 maart 2026.

en stabiliteit rondom de Rode Zee en het adresseren van de grondoorzaken van conflicten. Dit betreft onder meer programmering in de Hoorn van Afrika gericht op goed en inclusief bestuur (inclusief van veiligheidssectoren), rechtsorde, stabilisatie en bijdragen aan conflictpreventie en vredesopbouw. In Jemen ondersteunt Nederland het VN-geleide vredesproces en (toegang voor burgers tot) het rechtssysteem.

Hiermee is de inzet op maritieme veiligheid in de Rode Zee zoveel als mogelijk complementair aan de Nederlandse inzet elders in het Midden-Oosten, bijvoorbeeld rond de Straat van Hormuz. Het kabinet is zich er terdege van bewust dat het strategische doel, namelijk het bevorderen van de vrije doorvaart door de Rode Zee, niet enkel met de bijdrage aan Operatie Aspides bereikt zal worden. Tegelijkertijd is het van groot belang om als zeevarende natie het *mare liberum* uit te blijven dragen – mede met het oog op de Nederlandse en Europese economische belangen, de positionering van de EU als geopolitieke speler en het nemen van verantwoordelijkheid ter versterking van de internationale rechtsorde.

Operatie Aspides

Operatie Aspides is op 19 februari 2024 gelanceerd en kan optreden in de gehele Rode Zee en in de Golf van Aden tot aan de Muscatlijn. De operatiedoelstellingen van Operatie Aspides zijn het handhaven van de vrijheid van doorvaart en het bijdragen aan maritieme veiligheid. De operatie heeft een defensieve taakstelling en begeleidt en beschermt schepen tegen mogelijke aanvallen op zee, en draagt bij aan beeldopbouw in de regio. Omdat het recht en de vrijheid om te varen in de betreffende zeegebieden is gebaseerd op het zeerecht, is voor deze missie geen specifiek VN-mandaat nodig.

Onder de verantwoordelijkheid van de Raad Buitenlandse Zaken en de Hoge Vertegenwoordiger van de EU oefent het Politiek en Veiligheids-comité (*Political and Security Committee* – het politiek-veiligheidscomité), waarvan alle EU-lidstaten deel uitmaken, politieke controle uit en geeft strategische leiding aan missies en operaties onder het Gemeenschappelijke Veiligheids- en Defensiebeleid. Door middel van periodieke evaluaties *(Strategic Reviews)* beziet het PSC de noodzaak tot voortzetten, heroriënteren of beëindigen van de operatie. De EU zet zich daarnaast via diplomatieke inspanningen in voor de-escalatie in de regio.

Operatie Aspides heeft een operationeel hoofdkwartier in Larissa, Griekenland. Inmiddels dragen eenentwintig EU-lidstaten bij aan het operationeel hoofdkwartier en *Force* hoofdkwartier met stafcapaciteit. Frankrijk, Italië en Griekenland dragen ook bij met schepen. Nederland heeft eerder voor enkele maanden een bijdrage geleverd door het *Force* hoofdkwartier en de Force Commandant aan boord van Zr.Ms. Karel Doorman te faciliteren.

Nederlandse bijdrage aan Operatie Aspides

Gronden voor deelname
Met de tijdelijke deelname aan Operatie Aspides draagt Nederland bij aan het handhaven en bevorderen van de internationale rechtsorde, specifiek met betrekking tot het beginsel van vrijheid van navigatie. Nederland zal met het fregat een zowel operationele als ondersteunende rol spelen in de operatiedoelstellingen van Operatie Aspides.

Met de inzet wil Nederland een (proportionele) bijdrage leveren aan de Europese veiligheidspartnerschappen die van belang zijn voor de veiligheid van Nederland en Europa, en de internationale rechtsorde bevorderen. Nederland toont zich met de inzet onder Operatie Aspides een betrouwbare partner die verantwoordelijkheid neemt.

Nederland draagt daarmee ook bij aan het versterken van de EU als geopolitieke speler en het GVDB als instrument daarvan.

Doelstelling van de Nederlandse bijdrage
Met de bijdrage aan Operatie Aspides met *direct support* wil Nederland bijdragen aan het bevorderen van vrije doorvaart door middel van de bescherming van scheepvaart in de Rode Zee. Daarnaast draagt de presentie van het schip bij aan het internationale signaal dat het belemmeren van de vrije doorvaart door de Rode Zee niet wordt geaccepteerd. Hierbij dient te worden opgemerkt dat de inzetduur van het fregat beperkt is, en daarmee ook het effect van de Nederlandse bijdrage.
Nationale kaders van de Nederlandse bijdrage
Het kabinet zet Zr.Ms. Evertsen in ten behoeve van *direct support* aan Operatie Aspides van begin december 2026 tot begin januari 2027. Het fregat is reeds in de regio ten behoeve van prepositionering voor de *Multinational Military Mission for the Strait of Hormuz*. Op dit moment is er echter nog geen sprake van daadwerkelijke activatie van de missie. In geval van activatie van de *Multinational Military Mission for the Strait of Hormuz* tijdens of voorafgaand aan de inzet in Operatie Aspides, zal hernieuwde politieke weging en besluitvorming plaatsvinden. Hetzelfde zal gelden in het geval van verdere escalatie in de bredere regio. De EU is op de hoogte dat dit mogelijk kan betekenen dat de Nederlandse inzet in Operatie Aspides wordt geannuleerd of afgebroken, ten gunste van inzet in de *Multinational Military Mission for the Strait of Hormuz*. Mocht dit scenario zich voordoen, dan wordt uw parlement hierover geïnformeerd, in overeenstemming met het Toetsingskader 2014.

Operationele haalbaarheid

Het vereiste militair vermogen
Zr.Ms. Evertsen is volledig inzet-gereed voor de taken van Operatie Aspides; het schip beschikt over voldoende middelen om zichzelf en andere schepen te kunnen verdedigen. In het kader van prepositionering voor mogelijke inzet in de *Multinational Military Mission for the Strait of Hormuz* en voor deze specifieke inzet zijn systemen tegen autonome onbemande systemen aan boord gebracht voor de additionele verdediging van het fregat. Zoals gemeld aan de Tweede Kamer[5] is het kanon op het schip nog niet geïntegreerd met de systemen aan boord; deze situatie is ongewijzigd. Desalniettemin beschikt het schip over voldoende middelen om zichzelf en andere schepen te kunnen verdedigen. Het schip is uitgerust om *Situational Awareness* op te bouwen en te onderhouden over de dreiging tegen het vlootverband in de regio.

Wijze van optreden en bevelstructuur
Operatie Aspides wordt aangestuurd door een operationeel hoofdkwartier in Larissa, Griekenland en een *Force* hoofdkwartier. Zr.Ms. Evertsen wordt voor de bijdrage aan Aspides via een *Transfer of Authority* onder bevel gesteld van Operatie Aspides. De Commandant der Strijdkrachten behoudt te allen tijde *Full Command* over de Nederlandse eenheden.

De geweldsinstructie (Rules of Engagement)
Deelname aan Operatie Aspides door Zr.Ms. Evertsen zal plaatsvinden met een EU-geweldsinstructie, gestoeld op het algemeen erkende recht op ad-hoc zelfverdediging.

Klimaat en terreinomstandigheden
Geografische omstandigheden, klimaat en lokale infrastructuur vormen geen onoverkomelijke belemmeringen voor de operationele haalbaarheid van de inzet.

Genderperspectief
Bij de voorbereiding en uitvoering van de Nederlandse bijdrage aan Operatie Aspides

[5] Kamerbrief 29521, nr. 511 d.d. 12 maart 2026 en Kamerbrief 23432 nr. 795 d.d. 9 september 2026.

wordt, in lijn met de EU-agenda Vrouwen, Vrede en Veiligheid (*Women, Peace and Security*), voor zover van toepassing aandacht besteed aan de integratie van het genderperspectief in de operationele planning en uitvoering.

Geschiktheid en beschikbaarheid krijgsmacht

Personele en materiële gereedheid
Zr.Ms. Evertsen is operationeel gereed bij aanvang van de inzet. De inzet volgt nadat het fregat (dat reeds was gepreposition eerd in de regio in afwachting van activatie van de *Multinational Military Mission for the Strait of Hormuz*) heeft gefungeerd als stafschip voor het *Force* hoofdkwartier van de missie. Dit hoofdkwartier gaat voorafgaand aan de inzet binnen Operatie Aspides van boord. Bij aanvang van de inzet voor Operatie Aspides heeft het fregat net intensieve trainingen en voorbereidingen afgerond in het kader van de *Multinational Military Mission for the Strait of Hormuz*. De inzetperiode binnen Operatie Aspides valt in de reeds voorziene periode van prepositionering ten behoeve van de *Multinational Military Mission for the Strait of Hormuz*, de verdringingseffecten zijn derhalve beperkt.

Risico's

Veiligheidsrisico's
Zoals gesteld is de veiligheidssituatie in het Rode Zeegebied onvoorspelbaar. Hoewel de Houthi's expliciet stellen dat hun aanvallen alleen gericht zijn op Saoedische (gelieerde) schepen kan het risico op misidentificatie niet volledig worden uitgesloten. Daarmee is er een toegenomen dreiging voor de internationale scheepvaart. Tevens kan de positie van de Houthi's wijzigen indien Europese partners zouden overgaan op offensieve steun aan Saoedi-Arabië in zijn strijd tegen de Houthi's.

Medische risico's
Kenmerkend voor maritiem optreden is dat tijdige afvoer van patiënten naar een hoger zorgniveau voor medische verzorging niet altijd gegarandeerd is vanwege afstand en tijdsfactoren. Zr.Ms. Evertsen is uitgerust met een organieke *role* 1-medische faciliteit en is niet uitgerust om zelfstandig te voorzien in medisch begeleide afvoer van patiënten. Voor zowel medisch transport als *role* 2 en *role* 3-medische faciliteiten[6] moet het fregat terugvallen op nabije faciliteiten in de regio. Geschikte zorgfaciliteiten zijn echter beperkt aanwezig in de regio. Afhankelijk van de afstand van Zr.Ms. Evertsen tot een geschikte medische faciliteit op land en de bestaande dreiging, kan dit gepaard gaan met verlengde afvoertijden. De medische keten is dus niet altijd gesloten. Dit is gezien de aard van maritieme inzet vaker het geval en dit risico wordt aanvaardbaar geacht.

Risico op burgerslachtoffers
De aard van de inzet van Zr.Ms. Evertsen is defensief. Het schip heeft interactie met militaire eenheden binnen de regio (Operatie Aspides, Operatie Atalanta en/of de *Multinational Military Mission for the Strait of Hormuz* en mogelijk andere westerse eenheden) en blijft in principe op zodanige afstand van de commerciële vaart dat het risico op incidenten met civiele actoren zeer klein is. Voorgaande betekent dat de kans op burgerslachtoffers als onwaarschijnlijk wordt ingeschat. Als toch aanleiding bestaat tot onderzoek naar een vermoeden van burgerslachtoffers, dan wordt de Tweede Kamer daarover afzonderlijk geïnformeerd.[7]

Nazorg

[6] *Role 1* (eerstelijns/stabilisatie), *Role 2* (chirurgische/specialistische zorg) en *Role 3* (volwaardige hospitaalcapaciteit).
[7] Kamerstuk 27925, nr. 723 d.d. 23 juni 2020, Kamerstuk 27925, nr. 727 d.d. 31 augustus 2020 en Kamerstuk 27925, nr. 746 d.d. 9 oktober 2020.

Op alle uitgezonden Nederlandse militairen zijn de geldende regelingen van toepassing. Indien noodzakelijk of gewenst, kunnen leden van een sociaal medisch team in het operatiegebied toezien op het welzijn van de militairen.

Gevolgen voor de nationale veiligheid
De inzet van Zr.Ms. Evertsen onder Operatie Aspides heeft waarschijnlijk een beperkte impact op de nationale veiligheid. Het profiel van Nederland in de regio neemt weliswaar toe met deze inzet maar, ook gezien eerdere inzet in de regio, is het niet de verwachting dat de dreiging tegen de nationale veiligheid significant zal toenemen.

Monitoring, evaluatie en leren van de inzet

Bij de inzet van Zr.Ms. Evertsen in Operatie Aspides worden de lessen uit de Internationaal Onderzoek Beleidsevaluatie 'De vrije zee onder vuur' over de Nederlandse inzet op maritieme veiligheid in het Rode Zeegebied van november 2023 tot en met augustus 2024 meegenomen. Vanwege de beperkte duur van de inzet zijn de mogelijkheden voor tussentijdse monitoring beperkt en is een eigenstandige evaluatie conform moties Bosman c.s.[8] en Kerstens/Van Ojik[9] niet aan de orde.[10] Het kabinet zal uiteraard de intern geleerde lessen toepassen bij toekomstige besluitvorming.

Financiën

De inzet van Zr.Ms. Evertsen was reeds begroot door Defensie. De additionele kosten in de periode december 2026 tot januari 2027 worden geraamd op ongeveer €2 miljoen en komen ten laste van het Budget Internationale Veiligheid.

De minister van Buitenlandse Zaken, De minister van Defensie,

T.B.W. Berendsen Dilan Yesilgöz-Zegerius

[8] Kamerstuk 27925, nr. 699 d.d. 11 februari 2020.
[9] Kamerstuk 27925, nr. 697 d.d. 11 februari 2020.
[10] Kamerstuk 27925, nr. 721 d.d. 20 mei 2020.